

‘un veral’ en el Ross. (1960); Priorat: «Lo Terme» o «Les Comes» nom d’una partida concreta cap al mig del municipi de Marçà, també «Lo Terme de l’Ambrosi» i «Los Termes de Falset» gran estesa de camps dins Marçà però ja al llarg de la partió amb Falset (1935); uns quants a la Tinença de Benifassà («lo Terme de la Tiona») Bellestar (1961); i de nou en el Migjorn val.: «El Terme Cerver», «el Terme de Sèndra» Rellu (1963).

Sobretot hi ha gran tendència a especialitzar-lo en rodals dedicats a pastura: *un terme de conlloc* (Andorra); i com que els pasturats per cabres i bestiar menor aviat perden la fertilitat, tendeix a designar erms i ermits o ermassos: com que això passa sobretot en terres del comú d’una població, parlant amb propietat a l’Alt Pallars diuen un *térme* comunal a Tavascan, un *térme* Esterri de Cardós (1934), o abreujant, simplement un *térme* Areu.

Amb aquest valor, i amb la pronúncia *térmə = terma*, el mot català va passar manllevat als dialectes de Sardenya, on MLWagner (*DESdo.* II, 513a-b) el registra a diversos parlars del Sud, Centre i NO., amb els significats de «confine, valico» i també «dirupo» (sens dubte perquè els termenals sovint segueixen serrats encinglerats): *tèrema* en logud. sept., *trema* a Macomer. Casu etc.; el savi alemany vol veure-hi estranyament una «formazione regressiva» no adonant-se que és un evident catalanisme, ell que no sap que *terme* ha esdevingut femení ja abans del S. XVI (supra) en gran part del Princ. i ross.

DERIV.: *Termenal* m. ‘línia de terme, de partió’: «que quatre hòmens de Prats ordenen los *termenals* --- (h)jo metrets al llibre de la cort ---» i segueix la descripció del límit extern del terme de Prats de Molló a. 1305, en la còpia del *Llibre Roig de Prats* (1643), 80°; «de la pastura que és apelada Belurtz, que és al *termenal* de Orbanya» (RLR VIII, 49).

Després de llarga campanya toponímica anotava parlant del Berguedà: «és el mot popular ací, pel que a l’Urgellet i Pallars NE. diuen la *trenca* o la *trenca-da*, a Ribagorça i Noguera la *boga*, en el P. Val. la *ralla*, a les comarques Centre-Nord-est la *partió* i a les barceloneses la *terme*» (amb nota de tres llocs dins el gran terme de Saldes, 1964). Capcir: *el tærmánal* nom de la partida que forma el límit dels Angles amb Formiguera (1960); «la Riera de Llaés fa el *termenal* entre Besora i la Parròquia de Ripoll» (1953). En el Lluçanès més copios que enlloc: «Serrat dels *Tres Termenals*» trifini de St. Martí d’Albars amb Lluçà i Sta. Eulàlia de Puig-oriol; també entre les propietats de vells masos: «Pla dels *Quatre Termenals* on confinen les heretats de Bartrons, La Vila, La Tor i Coll de les Casetes» Lluçà, indrets anomenats *Clot del Termenal* a la partió entre St. Agustí i St. Boi de Lluçanès (1964), *Serrat dels Termenals* a Palmerola (1962), trivialitzat en *termal* en un indret del Berguedà (DAG.).

D’on el v. *term(en)alejar* ‘confinar’: «A la Gallinera *tærmälæžem* amb St. Feliu» (Oristà), «allí *termalegem* amb el Solergibert» (nom d’un mas), Oló, 1935; «*tærmælélæžan* allà» Mojà (1935). Més comunament *ter-*

menejar ‘fronterejar (un terme mun. amb un altre)’ Muntanyola i tota la PnaVic (1936); predicant-ho d’un poble: «La Font del Junc ja és del terme de Tuixén, però nosaltres hi *tærmænæžem*» Josa de Cadí (1936), o d’un indret que es troba a la partió: «La Roca Punxenta és nostra però ja *termeneja* amb Josa» Tuixén (1964); o bé en construcció absoluta: «aquella casa *tærmænélæžə*» ‘està a la partió entre el terme de dos pobles’ Rubió, 1932. Notem que *tærmælæžə* no resulta de cap contracció sihàbica, sinó de dissim. de la nasalitat *m-n > m-l*.

En zones més septentrionals *termenera* substitueix *termenal*; pots ser ja medieval car no hem d’assegurar que tot estigui modernitzat en la versió que dona el *Llibre Roig* de Prats de Molló, de 1643, en un doc. de 1345: «que los senyors cònsols pugan consertar y averiguar qualsevol qüestió de *termeneres* e camins» (f° 19r). Sobretot ross.: «va ser tot estonat: / s’estava aquí plantat com una *termenera*», i aplicat a les fites topalls al llarg d’una carretera: «rodolem com un trosus de la carretera / --- / demet dels clots, de les roderes, / tot a ran de les *termeneres* / ---», Saisset (*Perpiny.*, 69, 90); pel Sud entra a l’Alt Emp.: «després de la Serra de Mollet, ja ve la *termenera*» (amb Mollet), Espolla (1958).

Però igual pertot en el vessant rossellonès: acabant-nos de comprovar la falsedat de la pensada de Guiter que el nom del coll de Terranera (entre Bula i Vinçà) vingui de TERMINARIA, car *termenera* n’era l’únic resultat possible en fonètica catalana: *La Termenera Blanca* ‘fita termenal’ a Morellàs; «allà dalt és la *termenera*» ‘la partió dels municipis’ Conat, 1960; «cap al Pi-Mantús hi ha unes *tærmænæžes* que en diuen Roc de la Segalssi(a)» Flaçà de Conflent (1960), la *jún da la tærmænæžə* Puigbalador a 500 metres del lloc on el riu Aude surt dels límits nacionals (1960). Reapareix en el Maestrat, a Salzadella: la *termenera* és entre St. Josep i la Porrana, la *Termenèra* indret entre la Salzadella i Sta. Madalena de Polpís. En forma analògica del modern *terme*, -es: *Serrat de la Termèra* a l’Alt Pallars entre Arestuï i Baiasca, però en el segon diuen *de la Tremèra* (1964). *Termener* crec que vol dir ‘guardatermes’ a Gandia (dins el terme de la qual hi ha la *Casa del Termener*); altrament DAG. «pedres *termeneres*», i substantivat un *termener* a Amer (AlcM).

Termenatxo [Belv.] o *termatxo*, segurament castellanisme (*terminacho*).

Termenar ant., tr., ‘delimitar’. «Si fos un Déu qui fos en un loc --- e altre Déu fos, *part* aquell Déu, en altre, e altre Déu fos *part* aquell<s> en <altre> loc, covengra que fos [‘hi hagués’] un Déu infinit qui *termenàs* e compresés aquells Déus --- e seguiria’s que l Déu major fóra infinit fóra los altres Déus menors, e fóra *termenat* e finit en los Déus menors --- or con sia contradicció que ---», Llull (*Gentil*, p. 67). ‘Determinar, resoldre’: «moltes qüestions foren posades davant lo bisbe, e totes les *termenà* e les solvé, mas ---», *Blanquerna* II, 126.1. ‘Acabar, completar’: «que les batayles que començà lo teu pare --- fanesques e *termens*